

Nr 8

Utlåtande i anledning av väckt motion om föreläggande för riksdagen av viss del av straffrättskommitténs förslag till brottsbalk, m. m.

Första lagutskottet har till behandling förehaft en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 182, av herr *Gustafsson* i Borås. I motionen hemställes, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala sig för att den komplettering i strafflagen till bestämmelserna i tryckfrihetsförordningen, som framlagts av straffrättskommittén och som förbereds i justitiedepartementet, snarast förelägges riksdagen samt att en allsidigt sammansatt granskningsnämnd tillsättes, som sålunda får en officiell karaktär och auktorisation».

I motiveringen för sitt yrkande framhåller motionären de vådor som läsandet av s. k. seriemagasin och därmed jämförlig litteratur medför för barn och ungdom och påkallar åtgärder till lösande av sålunda uppkomna problem. Därvid erinras om att i förslaget till brottsbalk intagits ett stadgande avsett att komplettera tryckfrihetsförordningens regelsystem på så sätt, att straff skall kunna ådömas den som bland barn och ungdom sprider skrifter med förråande inflytande. Motionären finner det angeläget, att förslag om detta kompletterande stadgande förelägges riksdagen med det snaraste.

Sedan i motionen framhållits, att i Danmark en officiell kommitté tillsatts med uppdrag att utreda motåtgärder mot »serieeländet», uttalar motionären angående önskvärdheten av en sådan nämnd i Sverige:

Det synes mig även vara välbetänkt att vidtaga sådana åtgärder att en effektiv tillämpning och övervakning av lagens efterlevnad kommer till stånd. Som ett komplement till lagen bör finnas en granskningsnämnd med direktiv och sammansatt efter samma linjer som den danska officiella kommittén. Kommitténs sammansättning bör vara allsidig med representanter från ecklesiastikdepartementet, lärarna, bibliotekarierna, författarna, folkrörelserna m. fl. Det torde vara en missuppfattning att tro att en sådan granskningsnämnd skulle bli en fara för tryckfriheten. Dennas syfte är att säkerställa ett fritt meningsutbyte, den fria debattens absoluta integritet. På detta prutar vi inte en tum utan värnar om den som en av demokratiens grundvalar, men tryckfriheten inkluderar även skydd mot råhet i bild och text.

Beträffande vad motionären i övrigt anfört till stöd för sitt yrkande får utskottet hänvisa till motionen.

Gällande rätt och förslaget till brottsbalk

Enligt stadgande i § 86 *regeringsformen* tillförsäkras varje svensk man rätt att »utan några av den offentliga makten i förväg lagda hinder, utgiva skrifter, att sedermera endast inför laglig domstol kunna tilltalas för deras innehåll, och att icke i annat fall kunna därför straffas, än om detta innehåll strider mot tydlig lag, givet att bevara allmänt lugn, utan att återhålla allmän upplysning». Närmare bestämmelser om tryckfrihetens innehåll ges i *tryckfrihetsförordningen*. I denna anges också gränserna för tryckfriheten genom att i 7 kap. 4 § preciseras vad som skall anses såsom otillåtet yttrande i tryckt skrift och därför kunna medföra åtal för tryckfrihetsbrott. Enligt 12 punkten i denna paragraf skall såsom otillåtet yttrande i tryckt skrift anses enligt lag straffbar framställning som innefattar förfarande som sårar tukt och sedlighet. Genom att tryckfrihetsförordningen sålunda beträffande den tryckta framställningens otillåtlighet hänvisar till vad som eljest är enligt lag straffbart har det kommit att råda ett lagtekniskt samband mellan tryckfrihetsförordningens bestämmelser och motsvarande stadganden i *strafflagen*. Det mot 7 kap. 4 § 12 punkten tryckfrihetsförordningen korresponderande strafflagsstadgandet är 18 kap. 13 § *strafflagen*. Enligt detta lagrum straffas den som sprider ut, håller till salu eller utbjuder skrift, målning, teckning eller bild, som tukt och sedlighet sårar, med böter eller fängelse.

Vad angår spridning av tryckt skrift äger enligt 6 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen varje svensk medborgare eller juridisk person rätt att till salu hålla, försända eller annorledes sprida sådan skrift. Från denna princip göres undantag i 6 kap. 2 § i förordningen. I första stycket i nämnda paragraf stadgas, att utan hinder av tryckfrihetsförordningens bestämmelser skall beträffande spridning bland barn och ungdom av tryckt skrift, som genom sitt innehåll kan verka förråande eller eljest medföra allvarlig fara för de ungas sedliga fostran gälla vad i lag är stadgat. Även denna bestämmelse korresponderar enligt gällande rätt med 18 kap. 13 § *strafflagen*, varför undantaget ej har någon betydelse utöver de fall, där tryckfrihetsåtal kan äga rum. Samtidigt har emellertid bestämmelsen i 18 kap. 13 § *strafflagen* i avseende å området för spridning av skrift ett vidsträckt innehåll än det i 6 kap. 2 § första stycket tryckfrihetsförordningen stadgade undantaget. Bestämmelsen om spridning av skrift i 18 kap. 13 § *strafflagen* kan dock icke i fråga om tryckt skrift tillämpas i vidare mån än som framgår av det sistberörda stadgandet i tryckfrihetsförordningen.

Enligt gällande rätt finnes alltså icke något mot berörda undantagsstadgande svarande straffstadgande. Ett sådant har emellertid intagits i det av straffrättskommittén framlagda *förslaget till brottsbalk* (SOU 1953:14). Enligt förslaget 14 kap. 13 § skall nämligen straff kunna ådömas den som bland barn eller ungdom sprider skrift eller bild, som genom sitt innehåll kan verka förråande eller eljest medföra allvarlig fara för de ungas sedliga fostran.

Historik m. m.

Den rättsliga regleringen

Under förarbetena till 1949 års tryckfrihetsförordning diskuterades möjligheterna till ingripande mot spridandet av pornografiska skrifter och liknande tryckalster. I sitt år 1947 avgivna betänkande (SOU 1947:60) redogjorde de *tryckfrihetssakkunniga* för vissa till de sakkunniga överlämnade framställningar i denna fråga. De sakkunniga anförde härefter följande:

Redan enligt gällande tryckfrihetsförordning föreligga möjligheter att inskrida mot tryckta skrifter som äro sedlighetssårande. Enligt 3 § 13 mom. gäller att framställning, som sårar tukt och sedlighet, utgör missbruk av tryckfriheten samt medför straff och konfiskation av skriften. Det lagrum i allmän lag till vilket tryckfrihetsförordningen i dylikt fall hänvisar är 18 kap. 13 § strafflagen; enligt detta lagrum kan brottet medföra böter eller fängelse. Även i de sakkunnigas förslag har ett motsvarande tryckfrihetsbrott upptagits. En särskild bestämmelse föreslås även för att underlätta beslag, då dylikt tryckfrihetsbrott föreligger.

Det ligger emellertid i sakens natur att inskridanden med straff och konfiskation mot sedlighetssårande skrifter måste ske med en viss försiktighet. Erfarenheten har visat att även på förevarande område skyddet för yttrandefriheten har en uppgift att fylla. En vidsträckt frihet måste föreligga att i litterära verk, vetenskapliga arbeten eller populärvetenskapliga upplysningsskrifter behandla hithörande frågor. Till tryckfrihetsbrott kunna endast hänföras sådana framställningar som allmänt uppfattas såsom sedlighetssårande. Det torde icke vara förenligt med lag att anse sådana skrifter brottsliga, vilka ej kunna allmänt uppfattas som sedlighetssårande, då de spridas till vuxna personer, men som likväl ej böra sättas i händerna på barn och ungdom. Såsom av de inledningsvis berörda framställningarna framgår förekommer det i ej ringa omfattning att skrifter spridas, vilka väl ha ett visst upplysande innehåll men som äro av låg standard. Det kan i vissa fall vara tveksamt om sådana skrifter kunna anses innefatta tryckfrihetsbrott, oaktat de giva uttryck åt en rå och tarvlig syn på sexuella frågor. Utgivare av dylika mindervärdiga skrifter med sexuell innehåll söka ockra på en okritisk sensationslystnad bland barn och ungdom för att vinna avsättning för sina alster. I stor utsträckning har det förekommit att dylika skrifter eller reklamtryck för dem utsänts till skolungdom med ledning av skolkataloger. Därigenom kan otvivelaktigt skada vållas och den uppfostran på förevarande område, som samhället genom skolorna söker bringa det uppväxande släktet, motverkas. En möjlighet att inskrida mot sådan spridning kan därför vara påkallad. Till jämförelse kan framhållas att rätten att förevisa biografbilder kan vara begränsad på sådant sätt att vissa filmer ej få visas för barn under 15 år.

Emellertid är det uppenbart att ett straffbud som riktar sig mot spridning av vissa skrifter till barn och ungdom icke har sin rätta plats i tryckfrihetsförordningen. Denna bör lika litet i detta fall som i andra innehålla straffbestämmelser, vilka avvika från motsvarande bestämmelser i allmän lag. Det kan även vid uppställande av ett dylikt straffbud finnas anledning att taga hänsyn ej blott till spridning av tryckta skrifter utan även till andra därmed jämförliga gärningar. I vad mån en särskild mot spridningen av pornografiska skrifter till barn och ungdom riktad straffbestämmelse bör införas i svensk rätt, får alltså ankomma på den allmänna strafflagsrevisionen. I tryckfrihetsförordningen krävs emellertid, för att en dylik straff-

bestämmelse skall kunna tillämpas i fråga om tryckt skrift, ett undantag från den eljest gällande spridningsrätten.

En sådan begränsning av spridningsrätten synes vara motiverad ej blott för skrifter, vilkas innehåll berör sexuella företeelser. Syftet att skydda barn och ungdom mot nerdragande och förråande inflytelser talar för att undantaget bör givas en mera allmän avfattning. Det kan även vara önskvärt att skydda det uppväxande släktet mot en förråande rashetspropaganda. Det har nämligen visat sig att grovt anstötliga tryckalster innehållande sådan propaganda blivit spridda till barn och ungdom i samma former som pornografiska skrifter. Ur synpunkten av de skadeverkningar som därav kunna vållas synes det naturligt att jämställa dem med pornografi. Det nu avsedda undantaget synes även böra omfatta andra likartade skrifter som kunna anses medföra allvarlig fara för de ungas fostran. Hit kan hänföras propaganda mot andra nationer eller mot främmande trosbekännare, vilken tar sig råa och anstötliga uttryck. Även skildringar av mord, våldsgärningar och andra grova brott kunna i vissa fall jämställas med de förut angivna slagen av skrifter. I vad mån spridningen till barn och ungdom av tryckta skrifter med sådant innehåll som nu angivits blir straffbar beror dock icke enbart på undantagets omfattning utan, såsom redan anförts, även på de straffbud i allmän lag som på grund av undantaget bli omedelbart tillämpliga.

Vid remissbehandlingen av de sakkunnigas förslag kommo delade meningar till uttryck angående lämpligheten av ett stadgande med det i betänkandet förordade innehållet. Från de avgivna remissyttrandena må nämnas, att skolöverstyrelsen, som tillstyrkte de sakkunnigas förslag, förklarade sig vilja ifrågasätta, om ej erforderliga kompletterande straffbud borde komma till stånd genom provisorisk lagstiftning i avbidan på den pågående strafflagsrevisionen. Härigenom skulle kunna beredas möjlighet till ingripande mot de påtalade missförhållandena redan vid tidpunkten för den nya tryckfrihetsförordningens ikraftträdande.

I proposition till 1948 års riksdag med förslag till tryckfrihetsförordning (nr 230) framhöll *departementschefen*, i anslutning till stadgandet i 6 kap. 2 § i förslaget, att i huvudsak enighet syntes råda om att spridningen av vissa skrifter till barn och ungdom borde förhindras. Genom begränsningen till spridande bland barn och ungdom omfattade stadgandet ej försäljning genom den vanliga bokhandeln och ej heller enstaka försäljning eller överlämnande till person under viss ålder. Det skulle vara fråga om yrkesmässig eller eljest mera planerlig spridning just till barn och ungdom t. ex. genom utsändande av reklambroschyrer till skolungdom eller distribution i närheten av en skola eller annan samlingsplats för ungdom. Hur begreppet barn och ungdom borde närmare bestämmas finge övervägas i samband med införande av erforderligt straffbud i allmänna strafflagen.

Något uttalande i anledning av skolöverstyrelsens förslag om provisoriskt kompletterande straffstadgande gjordes ej av *departementschefen*.

Sedan förslaget till tryckfrihetsförordning antagits genom beslut av 1948 och 1949 års riksdagar, varvid någon ändring i nu förevarande hänseende ej gjordes i det framlagda förslaget, har *straffrättskommittén* i sitt år 1953 framlagda förslag till brottsbalk intagit det förutnämnda stadgandet i för-

slagets 14 kap. 13 §, avsett att svara mot bestämmelsen i 6 kap. 2 § första stycket tryckfrihetsförordningen.

I motiveringen till denna paragraf anför straffrättskommittén:

I anslutning till vad sålunda förekommit vid tryckfrihetsförordningens tillkomst föreslår kommittén att i förevarande paragraf upptagas bestämmelser av innehåll att den skall dömas till straff som sårar tukt och sedlighet genom framställning i skrift eller bild eller genom att saluhålla, förevisa eller annorledes sprida skrift eller bild (första punkten) eller som eljest bland barn eller ungdom sprider skrift eller bild som genom sitt innehåll kan verka förråande eller eljest medföra allvarlig fara för de ungas sedliga fostran (andra punkten).

Förfarande som avses i första punkten är straffbart även som tryckfrihetsbrott utom i vad det avser spridande av skriften eller bilden. Beträffande spridandet är första punkten tillämplig endast på sådan skrift eller bild som ej omfattas av tryckfrihetsförordningens bestämmelser. Förfarande som avses i andra punkten är på grund av stadgandet i 6 kap. 2 § tryckfrihetsförordningen straffbart även då fråga är om tryckt skrift.

Begreppet barn eller ungdom torde ej lämpligen böra bestämmas genom att någon viss åldersgräns anges. Huruvida ett spridande skall anses ha skett bland barn eller ungdom får bedömas med hänsyn till omständigheterna i varje särskilt fall. Vägledning i detta hänseende erhålles därav att gärningen skall innebära allvarlig fara för de ungas sedliga fostran.

Allmänna åtgärder till bekämpande av serielitteraturen

Vådorna av underhållig läsning för barn och ungdom har på senare år i olika sammanhang uppmärksamrats i den offentliga debatten.

Vid 1949 års riksdag väcktes inom andra kammaren en motion (nr 291) vari begärdes åtgärder i syfte att främja tillkomsten och spridningen av lämplig och prisbillig litteratur för barn i skilda åldrar. Motionärerna funno det även böra övervägas, huruvida något centralt organ eller en granskningsnämnd borde tillsättas för att verka för bättre barnlitteratur. I anledning av motionerna begärde riksdagen utredning av de väckta frågorna. Denna kom till stånd inom den redan tidigare tillkallade *bokutredningen*. I sitt år 1952 avgivna betänkande (SOU 1952: 23) fann utredningen att åtgärder mot olämplig barn- och ungdomslitteratur borde insättas på flera olika områden. Såsom viktiga led i en sådan kampanj nämnde utredningen särskilt upp- rustning av biblioteksväsendet, så att varje kommunbibliotek finge barn- och ungdomsavdelning samt varje folkskola låne- och referensbibliotek, liksom även litteraturfrämjande och bokpropaganda. Utredningen rekommenderade även större stipendieinsatser till förmån för barn- och ungdomsförfattare. Beträffande förslaget att införa särskild nämnd för granskning av barn- och ungdomslitteratur fann sig utredningen icke böra biträda detta. En auktorisation av vissa slags böcker skulle enligt utredningen lätt leda tanken in på offentlig censur och övervakning och kunde därför ej godtas. Däremot borde enligt utredningen råd och anvisningar kunna lämnas av enskilda sammanslutningar. En sådan verksamhet kunde sägas bedrivas av pressen genom dess recensioner av barn- och ungdomsböcker.

Frågan om serieläsningen bland barn och ungdom har även senare upp-

märksammats i riksdagen. I utlåtande över en vid 1953 års riksdag väckt motion (II: 249) om utredning angående barnens och ungdomens förströelseläsning m. m. uttalade sig andra kammarens allmänna beredningsutskott (utlåtande nr 5) bl. a. för att den undermåliga barn- och ungdomslitteraturen skulle motarbetas och produktionen av god litteratur stimuleras. Man ansåg emellertid att Kungl. Maj:ts prövning av bokutredningens förslag borde avvaktas och förordade vissa understödjande åtgärder till hjälp för skolor och bibliotek i kampen mot den underhålliga förströelseläsningen. Motionen avstyrktes och föll i riksdagen. Vid 1954 års riksdag väcktes en motion (II: 356) med enahanda yrkande som i den ovannämnda. Allmänna beredningsutskottet, som utlät sig över motionen (utlåtande nr 10), hänvisade till den proposition som var att emotse i anledning av bokutredningens förslag och till det förslag till brottsbalk som avgivits av straffrättskommittén och vari såsom ny brottstyp upptagits bl. a. spridandet av förråande skrift eller bild bland barn och ungdom. Även denna motion avstyrktes av utskottet, som dock sade sig behjärta motionens syfte. Motionen avvisades av riksdagen.

Vid 1954 års riksdag framställdes även en *interpellation* till chefen för justitiedepartementet, varvid denne tillfrågades, huruvida tryckfrihetsförordningens och strafflagens bestämmelser kunde anses tillfyllest för att komma till rätta med de problem som uppstått genom att pornografiska alster och seriemagasin alltmer syntes översvämma marknaden. I interpellationssvaret betonades, att det finge anses stå i överensstämmelse med nutida praxis, att åtal för tryckfrihetsbrott ej tillgreps annat än i grova fall. Hänsynen till tryckfriheten krävde sålunda stor försiktighet vid bedömning av om en tryckt skrift borde medföra åtal på grund av sedlighets-sårande innehåll, och det vore självklart, att åtalsmyndigheter och domstolar ej vore kompetenta att utföra någon litterär bedömning. Så snart en skrift hade litterär karaktär, borde därför om möjligt åtalsvägen undvikas. Dylika överväganden hade lett till att man vid granskning inom justitiedepartementet icke brukade anse åtal böra komma till stånd i andra fall än då skriften uppenbarligen enligt en allmän upplyst opinion måste anses sedlighets-sårande. Därvid beaktades särskilt, om bilder eller den skriftliga framställningen hade sadistisk eller pervers anstrykning. Vad beträffade den ställda frågan, om gällande bestämmelser kunde anses tillfyllest, erinrade chefen för justitiedepartementet om innehållet i 1949 års tryckfrihetsförordning och det kompletterande straffstadgandet i brottsbalksförslaget, vilket upplystes vara remissbehandlat och under beredande i justitiedepartementet. Departementschefen framhöll vidare, att effekten av ingripanden mot dålig litteratur genom straffitalan vid domstol över huvud taget vore mycket begränsad och att man framför allt borde söka genom positiva åtgärder främja intresset för god litteratur bland barn och ungdom.

I vid 1955 års riksdag väckta motioner (I: 120 och II: 151) underströks åter behovet av statliga åtgärder mot olämplig serielitteratur och hemställdes om att en seriejury måtte tillsättas. I sitt av riksdagen godkända utlå-

tande (nr 8) hemställde allmänna beredningsutskottet, att motionerna ej måtte föranleda någon riksdagens åtgärd. Utskottet erinrade om att bokutredningens förslag torde komma att leda till icke oväsentliga förbättringar av arbetsvillkoren för barnboksförfattarna och om att avsevärda anslagsökningar till skolbiblioteken föreslagits. Utskottet anförde vidare:

Utskottet finner de invändningar som kan göras mot ett system med statlig jury vägande. Gränserna för en sådan jurys kompetensområde kan riskeras bli flytande och dess verksamhet skulle kunna komma att få karaktären av en censur, vilken skulle strida mot den allmänna uppfattningen av tryckfrihetens innebörd. Utskottet vill framhålla att den av framför allt folkbildningsorganisationerna bedrivna verksamheten på här ifrågavarande område är mycket livlig och redan visat sig kunna ge goda resultat. Kännedomen om serieläsandets problem har vidare väsentligt berikats genom två under fjolåret utkomna arbeten. Redan härigenom torde mycket vara vunnet för de fortsatta strävandena. Den av den s. k. seriekommittén bedrivna verksamheten torde ävenså vara av stor betydelse i detta sammanhang. Kommittén, som är bildad av ett stort antal organisationer inom folkbildningsrörelsen samt kvinnoorganisationerna m. fl., har till uppgift att motarbeta den underhaltiga serielitteraturen och verka för spridande av god barnlitteratur. Bland de initiativ som kommittén på senaste tiden tagit vill utskottet särskilt framhålla att man i samarbete med bokhandlarna avser att i mars 1955 anordna en s. k. barnboksvecka i syfte att sprida propaganda för god litteratur.

Utskottet är av den uppfattningen att den råhet och sadism som kännetecknar många alster inom serielitteraturen gör serieläsningen till ett allvarligt problem. De initiativ som enligt vad ovan sagts tagits såväl av statsmakterna som av enskilda organisationer utvisar emellertid, enligt utskottets mening, att detta problem f. n. röner livlig uppmärksamhet, och det torde finnas skäl för den förhoppningen att initiativen även skall ge resultat. De vägar man nu slagit in på bör enligt utskottets uppfattning ytterligare prövas. Skulle de likväl icke visa sig leda till tillfredsställande resultat, torde tillfälle framdeles givas att överväga ytterligare åtgärder.

Det må vidare nämnas, att de med den undermåliga ungdomslitteraturen sammanhängande problemen uppmärksammats och föranlett åtgärder i Danmark och Norge. I Danmark utredas sålunda dessa frågor av Undervisningsministeriets udvalg vedrørende underlödlig litteratur och i Norge ha motsvarande spörsmål upptagits av Det rådgivande utvalg for tegneserier. Visst *nordiskt samarbete* har även inletts. Vid sektionsmöte inom nordiska kulturkommissionen den 12 och 13 december 1955 beslöt sålunda sektionen uttala, att den funne ett nordiskt samarbete på detta område önskvärt och ägnat att gagna de nationella strävandena. Samarbetet borde omfatta ömsesidig utväxling av informationer, gemensamma åtgärder och en planmässig fördelning av forskningsuppgifterna. Sektionen beslöt rekommendera, att ett nordiskt kontaktutskott tillsattes bestående av en representant från ettvar av de danska och norska organen på området samt från den i Sverige på enskilt initiativ tillkomna seriekommittén. Dessutom föreslogos i kontaktutskottet skola ingå särskilda sakkunniga från Finland och Island.

Utskottet

Läsvanorna bland barn och ungdom ha på senare år varit föremål för stor uppmärksamhet i den allmänna debatten, och härmed sammanhängande problem ha även — såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen — vid flera tillfällen upptagits i riksdagen. Därvid har påtalats, att s. k. serier, som genom tecknade bilder med viss text åskådliggöra ett händelseförlopp, i stor utsträckning spriddes bland barn och unga och studerades av dem. Allvarliga farhågor ha uttalats, att ensidig »läsning» av detta slag kunde medföra våda i främsta rummet för de ungas karaktärsutveckling men även i viss mån för deras intellektuella utveckling i formellt hänseende. Det ligger i sakens natur, att det knappast kan med visshet klarläggas, i vilken utsträckning sådana farhågor kunna vara grundade. Det synes emellertid utskottet väl antagligt, att ett ohämmat läsande av t. ex. kriminalserier av gängse slag kan vara ägnat att olämpligt påverka de ungas attityder mot omvärlden och försvåra den anpassning till samhällsgemenskapen som uppfostran avser att åstadkomma. Den sadistiska inställning och den i bild glorifierade brutalitet som ofta möta i dessa tryckalster torde nämligen ej kunna undgå att skadligt påverka ett barns ännu utvecklade sinnelag. Beträffande många unga måste antas, att deras fantasiliv genom serierna på ett osunt sätt inriktas på våld och brottslighet och beträffande vissa ungdomar kan man även förmoda, att serierna på ett avgörande sätt bidragit till deras kriminalisering.

Med hänsyn till det anförda synes det vara en angelägen uppgift att söka ge de ungas läsval en lämpligare inriktning. Främst torde man härvid böra genom positiva åtgärder underlätta för de unga att få tillgång till god litteratur och på allt sätt söka främja läsning härav. I detta hänseende kan åtskilligt vara att vinna genom den intensifierade skolbiblioteksverksamhet, vartill anslagsökningar fr. o. m. 1955 års riksdag givit medel. Det må även erinras om det värdefulla enskilda initiativ som tagits genom den s. k. seriekommittén. Denna kommitté, som bildats av ett stort antal organisationer bl. a. inom folkbildningsrörelsen och kvinnorörelsen, har tagit till uppgift att motarbeta den underhaltiga serielitteraturen och verka för spridande av god barnlitteratur. Genom seriekommittén utövas sålunda en mycket betydelsefull opinionspåverkan, som synes förtjäna allt stöd. Genom det indirekta tryck som genom föräldraopinionen utövas mot förläggare av seriemagasin bör nämligen vara möjligt att inverka på innehållet i seriemagasinen. Uppmärksamma iakttagare av hithörande frågor anse sig även ha kunnat märka, att sedan seriekommittén började sin verksamhet, en förändring till det bättre inträtt i fråga om här i landet utkommande tryckalster med kriminalserier. Värdefullt är även att genom seriekommittén kontakt hålles med det arbete, som i Danmark och Norge bedrivs för att komma till rätta med dessa problem.

I förevarande motion angripes den underhaltiga litteraturen från en annan sida, i det att motionären som motåtgärd föreslår, att viss bestämmel-

se i brottsbalksförslaget skall sättas i kraft snarast. Genom den åsyftade straffbestämmelsen skulle man enligt motionären få möjlighet att inskrida med straffrättsligt ansvar mot den som bland barn och ungdom sprede sådan litteratur, varom här är fråga. Vad ovan återgivits ur förarbetena till det föreslagna stadgandet torde emellertid ge vid handen, att detta väl i allmänhet icke skulle kunna vinna tillämpning beträffande spridande av den litteratur motionären närmast synes åsyfta. Straffstadgandet skulle nämligen för sin tillämpning förutsätta att spridningen på visst sätt kunde sägas avse just barn och ungdom och skulle därför ej kunna träffa distributionen av ifrågakvarande tryckalster, vilken väl regelmässigt torde ske genom den allmänna handeln med böcker och tidningar. Det föreslagna straffstadgandet, som bör kunna bli ett värdefullt komplement till tryckfrihetsförordningens bestämmelser om tryckfrihetsbrott, kan sålunda knappast ha sådan allmän syftning, att det skulle kunna bli ett mera verksamt medel till bekämpande av den underhaltiga serielitteraturen.

På grund av vad sålunda framhållits och då det även allmänt sett torde böra undvikas att påkalla särbehandling av viss del av brottsbalksförslaget, finner sig utskottet icke böra biträda motionärens förslag härom och saknar vid detta ståndpunktstagande anledning att ingå i granskning av motionärens förslag att »som ett komplement till lagen» inrätta en särskild granskningsnämnd. Utskottet vill emellertid uttala sitt fulla instämmande i motionens syfte och med styrka framhålla, att de underhaltiga seriemagasinen blivit ett verkligt allvarligt problem, som för sin lösning påkallar snara och kraftiga åtgärder. Det är att hälsa med tillfredsställelse, att berörda frågor upptagits till övervägande inom den nordiska kulturkommissionen, och utskottet vill i anledning härav uttrycka förhoppningen, att detta nordiska samarbete måtte leda till ett positivt resultat.

Med åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att förevarande motion, II: 182, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 21 februari 1956

På första lagutskottets vägnar:

OLOV RYLANDER

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Branting*, Lodenius, fru Sjöström-Bengtsson, fru Gärde Widemar, herrar Magnusson och Ollén;

från andra kammaren: herrar Rylander, Lindberg, Landgren, fröken Öberg, herrar Gustafsson i Borås, Onsjö* och Hedqvist.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.